

KÚRIA

Bfv.III.957/2011/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2012. év február hó 14. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A rágalmazás vétsége miatt folyamatban volt büntetőügyben a T. A. magánvádló által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Zalaegerszegi Városi Bíróság 5.B.867/2010/18. számú ítéletét, illetőleg a Zala Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság Bf.206/2011/4. számú végzését hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült 4.210 (négyezer-kettőszáztíz) forint büntügyi költséget az állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Zalaegerszegi Városi Bíróság a 2011. március 29-én kihirdetett 5.B.867/2010/18. számú ítéletével V. J.-t felmentette az ellene - T. A. magánvádló által - rágalmazás vétsége (Btk. 179. § (1) bek., (2) bek. b) pont) miatt emelt vád alól.

A Zala Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2011. július 8-án meghozott Bf.206/2011/4. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Az elsőfokú ítélettel megállapított - és a másodfokú bíróság által is irányadónak tartott - tényállás lényege a következő.

T. A. magánvádló 2007. december 11-éig P. község polgármestere volt. Őt polgármesterként V. J. követte, az átadás-átvétel 2008. május 9-én történt.

2010. június 25-i keltezéssel a magánvádló nyílt levelet intézett a község lakosságához, amiben eredményesnek minősítette korábbi polgármesteri tevékenységét.

A 2010. évi önkormányzati választásokon a magánvádló és V. J. egyaránt polgármesterjelölt volt.

Az önkormányzati választást megelőzően V. J. - a magánvádló korábbi levelére reagálva - szintén levelet intézett a község lakosságához, amiben részletezte a magánvádló korábbi polgármesteri tevékenységét.

2010. október 22-én a magánvádló feljelentést tett V. J. ellen, ami szerint 2010. október 2-án P. községben V. J. megbízásából általa jegyzett és a magánvádlót súlyosan sértő, valótlan tényállításokat tartalmazó leveleket terjesztettek, melyek lejáratására, becsülete csorbítására alkalmasak, őt rossz színben tüntetik fel.

A feljelentéssel egyidejűleg a magánvádló magánindítványt is előterjesztett nagy nyilvánosság előtt elkövetett, a Btk. 179. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő rágalmozás vétsége miatt.

A magánvádló által sérelmezett levél tartalma a következő.

1.

5,5 mFt számlatartozás, mint rendezetlen ügy.

2.

3 mFt közbeszerzési bírság és 20 eFt perköltség.

A levél szerint a közbeszerzési eljárás folyamán hozott valamennyi döntésért a volt polgármester egyszemélyi felelős. A Fővárosi Ítéltábla 130/2005/4. számú határozatával P. Község Önkormányzatát, mint I. rendű felperest - a polgármester rossz döntése miatt, aki megsértette a közbeszerzésről szóló törvényt - 3 mFt közbeszerzési bírságra, továbbá 20 eFt perköltségre, míg T. A. J.-t, a II. rendű felperest 200 eFt pénzbírságra büntette, aminek többszöri felszólításra sem tett eleget.

A levél szerint 2008-ban a közbeszerzési hivatal vezetője felhívta V. J.-t, mint hivatalban lévő polgármestert azzal, hogy inkasszót alkalmaznak az önkormányzat ellen. V. J. fizetési haladékot kért, amit többszöri kérés után megkapott, és 2011. májusig havi 100 eFt részletben kell a közbeszerzési bírságot törleszteni. A levél

megírásáig 2,2 mFt bírság és 20 eFt perköltség kifizetésére került sor.

3.

A levél szerint 2007. november 12-én a magánvádló, P. község rendezési terve kapcsán igazolta a munka elvégzését. Az Államkincstártól megtörtént 1,8 mFt lehívása, abból azonban a vállalkozót nem fizették ki, az összeg más célra lett felhasználva. Utóbb csak különböző kérelmekkel, magyarázatokkal lehetett megakadályozni, hogy az összeget ne kelljen visszafizetni.

2008-tól nehéz anyagi helyzetére figyelemmel az önkormányzat a vállalkozónak fizetgetett, de a teljes összeg, a hátralévő 920 eFt kiegyenlítése csak 2008 szeptemberében történt.

4.

A levél szerint a magánvádló polgármesteri jogviszonya a Zalaegerszegi Munkaügyi Bíróság 323/2008/13. számú határozata alapján 2007. december 11. napján bűncselekmény elkövetése miatt megszűnt. Ezt nem jelentette be, 2008. április 30. napjáig felvette a járandóságot, ami 1.029.874 Ft. T. A. részére 37 nap szabadság, azaz 495.127 Ft is kifizetésre került az önkormányzat részéről. Ez az ügy még nem befejezett.

5.

A levél szerint a P.-i Önkormányzat a MOL Rt.-től ideiglenes használatra, 2001-től 2003-ig megkapta a H7-es meddő szénhidrogén kutat azzal a feltétellel, hogy a kúttal kapcsolatos valamennyi költség az önkormányzatot terheli. 2001-ben a községi önkormányzat a megyei önkormányzattól közel 10 mFt-os támogatást kapott. A kút körüli házhelyeket az önkormányzat eladta, a meddő szénhidrogén kutat pedig vízkúttá alakította át. Mindez a településnek 32,9 millió forintjába került.

A levél szerint az önkormányzati képviselők abban a hiszemben voltak, hogy a 2003-as év leteltével a tulajdonviszonyokat a korábbi polgármester, azaz a magánvádló rendezte, azonban ez nem így történt.

2008 nyarán V. J.-t, mint hivatalban lévő polgármestert felhívta egy személy a Bányavagyon-hasznosító Kht.-től, aki a meddő szénhidrogén kutak felszámolásával, értékesítésével volt megbízva, és közölte, hogy megvehetik, vagy bérelhetik a szénhidrogén kutat. Tehát a kút nem került az önkormányzat tulajdonába, annak ellenére, hogy az önkormányzat 33 mFt-ot költött az átalakítására.

A levél szerint időközben, 2006-ban a kutat örökös használatra, 1 forintért átadták a P. Község területén megvalósítandó termál-beruházás kapcsán beruházóként fellépő E. Kft.-nek úgy, hogy a kút

nem is volt az önkormányzat tulajdona.

Mindemellett a Bányavagyon-hasznosító Kht. által az önkormányzatnak átadott szigorúan titkosként kezelendő iratok sem voltak az önkormányzatnál megtalálhatók.

Mindez szintén rendezetlen ügy.

6.

A levél szerint 2006-ban az önkormányzat vállalta, hogy az ügynevezett Maci medencét, könyv szerinti értéken beviszi az önkormányzati T. Kft. tulajdonába. Az apportértékben azonban az önkormányzat nem tudott megállapodni a beruházásban szintén érdekelt civil beruházó vállalkozóval.

A Maci medence a P. Községben megvalósítandó, a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács által támogatott termál beruházás. 2006. októberben - a szakértői vélemény szerint - a Maci medence műszaki értéke 13 mFt volt, míg az E. Kft., mint beruházó a 30 millió forinthez ragaszkodott, amit nem tudtak vagyontárgy apportként biztosítani.

A levél szerint azonban a legfőbb hiba az volt, hogy 2006. évben a támogató - azaz a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács - előzetes hozzájárulása nélkül elidegenítésre került a beruházás tárgya. Ezáltal megszüntették a támogatási szerződést, ugyanis 5 évig a Maci medence alatt lévő földterületet sem lehetett volna eladni.

Ezért az önkormányzati tulajdonú T. Kft.-nek a támogatás teljes összegét 30 mFt-ot, valamint a kamatokat, összesen 41.984.398 forintot vissza kell fizetnie és ezen kötelezettségért az önkormányzat kezesként felel.

A levél szerint rendezetlen ügy, hogy a Maci medencével kapcsolatos, el nem végzett munkák esetében a korábbi polgármester (tehát a magánvádló) a korábbi kivitelezővel, illetőleg beruházóval, a H. Kft., illetve annak jogutódjával a C. Zrt. ellen akkor indított pert, amikor a 3 éves szavatossági idő már lejárt. Így az önkormányzat elesett akár 8 millió forinttól is, a perköltség pedig további 300 eFt volt.

8.

A levél szerint rendezetlen ügy, hogy az önkormányzati tulajdonú T. Kft. törvénytelenül működött, ügyvezetője nem volt. A bíróság ezért a Kft.-t 50 eFt-ra büntette, és mivel a Kft.-nek csak adóssága volt, ez is az önkormányzatot terhelte.

9.

A levél szerint a volt polgármester a Z. Zrt.-nél képezett

úgynevezett KPA alapot is mínusz 1 millió forintra futtatta, amikor a vizet levitette a kis horgásztóhoz. Bár ezt a képviselő-testület jóváhagyta, ugyanakkor nem volt rá semmi szükség, mivel így a továbbiakban nincs fedezet a kívánatos felújításokra.

A levél végmegállapításai szerint az önkormányzat vagyonában, költségvetésében egyáltalán nem jelentkezett a korábbi polgármester, a magánvádló, által hivatkozott közel 100 millió forint értékű vagyon.

Az irányadó tényálláshoz tartozó, ítéletszerkesztésből adódóan az indokolás más részében lévő ténymegállapítás;
elsőfokú ítélet 9. oldal 4. bekezdés:

A levél 1-9. pontja nem tartalmaz valótlan tényállítást vagy tudatosan hamis tényközlést.

Az elsőfokú bíróság jogi értékelése szerint V. J. nem valósított meg bűncselekményt levele, illetőleg az abban megfogalmazott tényállítások közzétételével és P. község területén történő terjesztésével. Ezért a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontja alapján felmentette V. J.-t a rágalmozás vétségének vádjá alól.

Az elsőfokú bíróság hivatkozott az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI.24.) AB. számú határozatára, mely szerint

- alkotmányosan nem büntethető a hatóság, vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus becsületének csorbítására alkalmas, e minőségére tekintettel tett értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás,
- a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata pedig csak akkor büntethető, ha a becsület csorbítására alkalmas tényt állító, híresztelő, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló személy tudta, hogy a közlése lényegét tekintve valótlan, vagy erről azért nem tudott, mert a hivatása, vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint - az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjeire tekintettel - elvárható figyelmet, vagy körültekintést elmulasztotta.

V. J. viszont a levél szerinti tényállításai megtétele, illetőleg azok közzététele során a megbízásából, felelősségéből adódó gondossággal járt el, tudatosan hamis tényközléssel nem élt.

Az elsőfokú bíróság utalt a Btk. 182. §-ára, ami szerint az elkövető nem büntethető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valónak bizonyul.

Jelen esetben azonban nem büntethetőséget kizáró okról van szó, hanem arról, hogy - tekintettel az Alkotmánybíróság határozatában

kifejtettekre - a rágalmazás közszereplők sérelmére, csak kifejezetten tudatosan hamis tényközlés esetén, a tények meghamisítása esetén állapítható meg.

Ilyenre nem került sor, a magánvádló pedig, mint polgármester-jelölt közszereplőnek tekintendő, így vonatkozásában az Alkotmánybíróság e körben kifejtett gyakorlata irányadó.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával maradéktalanul egyetértett.

Kifejtette, hogy az AB határozat értelmében nem korlátozható a büntetőjog eszközeivel az értékítéletet kifejező - tényeken alapuló - véleménynyilvánítás. A magánvádló politikai ellenfele pedig nem zárható el attól, hogy az önkormányzati gazdálkodással kapcsolatos tényeket kritikával illesse, még akkor sem, ha ez a feljelentő személyét, emberi méltóságát sérti. A magánvád tárgyát képező levél pedig szükségtelen, gyalázkodó, a kritikai értékelés határait meghaladó kifejezést nem tartalmaz.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a magánvádló V. J. terhére 2011. július 28-án terjesztett elő - a felülvizsgálat törvényi okának megjelölése nélkül - felülvizsgálati indítványt a felmentés miatt, bűnösség megállapítása érdekében.

Indokai szerint a tényállás részben, a jogi következtetés pedig alapvetően téves.

A sérelmezett levél ugyanis részinformációkat, összefüggésükből kiragadva tartalmaz, ezáltal rendezetlenséget sugalmazó, és alkalmas valós adatok valótlan színben feltüntetésére. Ez pedig az AB határozata alapján sem menthető magatartás, a becsület csorbítására alkalmas és a magánvádló iránti közbizalom megingásához vezetett.

Felülvizsgálati indítványát követő beadványában a magánvádló az indítványt változatlanul fenntartotta.

V. J. - a felülvizsgálati indítványra tett - észrevételében a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta. Álláspontja szerint a jogerős ítélet megalapozott, a kifogásolt levél válasz volt a magánvádló korábbi levelére, és csak okirattal igazolt tényeket tartalmazott.

A Kúria az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, melyen a terhelt és védője a felülvizsgálati indítvánnyal szemben szólalt fel és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor; s emiatt a magánvádló jogosult, a jogerős ügydöntő határozat közlésétől számított 6 hónapon belül felülvizsgálati indítvány előterjesztésére (Be. 417. § (1) bek. I. pont b) alpont, 418. § (1) bek.).

A felülvizsgálati indítvány joghatályos, azonban az eljáró bíróság nem sértett büntető anyagi jogszabályt, amikor felmentette a terheltet, csupán a felmentés indoka téves.

Előrebocsátja a Kúria, hogy a büntetőjogi felelősség kérdése kapcsán (minden bűncselekmény esetében) tisztázandó, hogy

- van-e a büntetőjogi felelősségre vonásnak alapja; a magatartás büntetendő-e, tehát tényállásszerű-e és jogellenes-e, és
- van-e a büntetőjogi felelősségre vonásnak akadálya; az elkövető büntethető-e, tehát van-e büntethetőséget kizáró, vagy megszüntető ok.

Ha nincs a büntetőjogi felelősségre vonásnak alapja, akkor általában közömbös a büntetőjogi felelősségre vonás akadályaának kérdése.

Jelentősége van azonban annak, hogy a kifogásolt magatartás mellett ismert-e az elkövető kiléte is, s ehhez képest az eljárás mely szakaszában van az ügy, továbbá vannak a büntetőjogi felelősségre vonásnak olyan akadályai, amelyek eleve szükségtelenné teszik a büntetőjog alkalmazását, büntetőeljárás indítását vagy további folytatását.

Ha az elkövető kiléte ismeretlen (maradt) és nyomozási szakban van az ügy, akkor az általános elv töretlenül érvényesül. Tehát amennyiben a kifogásolt magatartás nem tényállásszerű, vagy tényállásszerű, de nem jogellenes, akkor kizárólag ez indoka az eljárás megszüntetésének. Ismeretlen kilétű elkövetővel szemben viszont bírósági szakra nem kerülhet sor (eltekintve a tárgyi eljárástól, Be. 569. § (1) bek.), ismeretlen kilétű elkövető ellen magánindítvány fogalmilag nincs, a vád (így a magánvád) pedig nem törvényes, s az eljárás megszüntetés egyedüli oka ez. Ilyenkor egyaránt közömbös a büntetőjogi felelősségre vonás alapjának, vagy akadályaának kérdése.

Ha az elkövető kiléte is ismert, akkor - az eljárás mindkét szakaszában - elsőbbsége van annak, ami önmagában és eleve szükségtelenné teszi büntetőjog alkalmazását. Ilyen mindenképpen,

ha nincs magánindítvány vagy az elkövető gyermekkorú (ami egyaránt büntethetőséget kizáró ok), vagy időközben meghalt (ami büntethetőséget megszüntető ok). Utóbbi esetekben eleve közömbös a tényállásszerűség, illetve jogellenesség kérdése, így arra megállapítás sem tehető.

Ezen túlmenően a tényállásszerűség kérdésének van feltétlen elsőbbsége. Megléte ugyanis nyilvánvalóan egyaránt feltétele a jogellenesség (társadalomra veszélyesség), valamint a büntetőjogi felelősségre vonás – említetteken kívüli – akadályai vizsgálatának. Hiánya pedig eleve feleslegessé teszi azt.

Mindez azonban nem szükségképpen feltételez bizonyítást. A tényállásszerűség az adott magatartást kifogásoló (feljelentés, vagy vád) szerinti ténybeliség alapján is vizsgálható, illetve alapul vehető. Ha ekként a tényállásszerűség megállapítható, akkor előbb a társadalomra veszélyesség (jogellenesség) kérdésének, és utána a büntetőjogi felelősségre vonás akadályának (például elévülésnek) van jelentősége.

A Btk. 179. § (1) bekezdése alapján rágalmozást követ el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényről állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ.

A bűncselekmény jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság.

Elkövetési magatartása pedig a becsületcsorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.

A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége.

A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye.

- „A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő.” [64/1991. (XII. 17.) AB hat. indokolás D/2/b) pontja]
- „Az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása.” [34/1992. (VI. 1.) AB hat. indokolás III/4/3. pontja; vö.: Alaptörvény (2011. április 25.) Szabadság és Felelősség Részének II. cikke]

Tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet,

magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is). [BH 1994/171.]

Tényállítást olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmazás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet.

A tényállításnak - törvényi tényállás szerint - „valakiről” kell megtörténnie. Ehhez képest a rágalmazás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan - a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó - nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot [BH 2009/135.].

A becsület csorbítására alkalmasság objektív ismérv. Objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására.

Nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására. [BH 2001/462.] A törvény bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten.

Általában becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen. Becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése is, ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettől, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja [BH 2007/4.].

A becsület csorbítására alkalmasság a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti. Nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény - a becsület csorbulása - ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.

A rágalmazás szándékos bűncselekmény. A bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének

csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat és közömbös a motívum is.

Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága, vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése, s az ebben való jó-, vagy rosszhiszeműség. A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma - az általa állított, híresztelt tény - becsület csorbítására alkalmas [EBH 87., BH 1999/540.].

Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét.

Ehhez képest a bíróságnak először abban kell állást foglalnia, hogy a felrótt magatartás tény állítása-e (híresztelése stb.). Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás (híresztelés stb.) fogalma alá, akkor nem is tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.

Megjegyzi a Kúria, hogy a törvényi tényállás szerinti tényállítás (híresztelés stb.), mint magatartás ellentéte valójában nem a véleménynyilvánítás, hanem a feltételezés, vagy vélekedés. Tehát aminek alapját nem képezi ténybeli kijelentés (nem tartalmaz múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megállapító megnyilatkozást).

A véleménynyilvánítás (a bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága ugyanis tényállításra is kiterjed [36/1994. (VI. 24.). AB. hat. indokolás III/2/2.]. Ennek azonban nem a tényállítás - törvényi tényállás szerinti - fogalma ellenében, hanem akkor van jelentősége, ha az ilyen tényállítás becsületcsorbításra objektíve alkalmas is. A tényállítás (híresztelés stb.) törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában - s nem pedig alapjogi viszonyban - vizsgálendő.

Ha a megnyilatkozás tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbítására objektíve alkalmas-e. Ha a tényállítás becsületcsorbításra objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.

Ha a tényállítás becsületcsorbítására objektíve alkalmas, akkor a cselekmény tényállásszerű. Ekkor kell vizsgálni a jogellenességét.

A becsületcsorbításra egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés stb.) nélkülözi a jogellenességét

- ha hivatalos személy által a hivatali hatáskörben ügyintézés során és azzal összefüggésben történt [ami nem más mint a hivatásbeli kötelesség teljesítése; BH 1991/338., 1994/295., 1998/570., EBH 295., 846.];

- ha ügyfél által peres, vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben történt; ideértve a hatósági ügyet megindító magatartást (beadványt) is [BJD 1195., 3556., 4167., EBH 4., 87., 1011., BH 2004/267., 2004/305., 2009/135.];

- ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [36/1994. (VI. 24.) AB hat. 3.].

Ezekben az esetekben a kifogásolt cselekmény szintén nem bűncselekmény, azonban ennek oka nem a tényállásszerűség hiánya, hanem a jogellenesség - tehát társadalomra veszélyesség - hiánya [Btk. 10. § (2) bek.].

Viszont ezekben az esetekben sincs jogellenesség hiánya, ha a megnyilatkozás szándékosan, vagy a foglalkozási, hivatásbeli kötelesség gondatlan megszegéséből fakadóan hamis közlés, vagy gyalázkodó tartalmú. [36/1994. (VI.24.) AB hat. indokolás III/2/2.]

Ha a kifogásolt cselekmény olyan tényállítás (híresztelés stb.) ami becsületsorbitásra objektíve alkalmas és a jogellenesség hiánya sem állapítható meg, akkor merülhet fel, annak kérdése, hogy van-e olyan közérdek, vagy jogos magánérdek, ami a tényállítás megtételét indokolta (indokolhatta). Ha pedig ilyen megállapítható, akkor el kell rendelni a valóság bizonyítását [Btk. 182. §].

A valóság bizonyítása büntethetőséget kizáró ok [Btk. 32. § e) pont]. „A valós tények közlésének pozitív célja és méltányolható motívuma (közérdek vagy jogos magánérdek) indokolatlanná teheti a megbüntetést. A cél és motívum azonban nem közvetlenül, hanem csupán közvetve, a valóságbizonyítás megengedhetőségének kérdésében való hatósági döntésen és a bizonyítás sikerén keresztül befolyásolja az elkövető büntethetőségét.” [36/1994. (VI. 24.) AB. hat. indokolás II/3/3.]

A tényállítás (híresztelés stb.) valós volta esetén felmentésnek van helye, erre a jogi következtetésre, azonban csak akkor lehet jutni, amennyiben a valóság bizonyítása azt igazolja. Ha azonban a tényállítás (híresztelés stb.) valótlan, illetve a valóság bizonyítása sikertelen, akkor felmentésnek - értelemszerűen - nincs helye.

Jelen ügyben arról van szó, hogy az eljáró bíróság a bizonyítási eljárásban hivatalból tisztázta a feljelentésben kifogásolt

állításokat és ennek alapján állapította meg a tényállást, továbbá tisztázta azt is, hogy a sérelmezett állítások tartalma valós.

Kétségtelen, hogy V. J. által közzétett levél irányadó tényállás szerinti pontjai számos tényállítást tartalmaznak, azonban - amint ezt az eljárás bírósága is rögzítette - azok egyike sem alkalmas becsületcsorbításra.

A magánvádló előzően levélben közölte a község lakosságával saját álláspontját korábbi polgármesteri tevékenységéről.

Ezt követően az őt váltó polgármester hasonló módon és adatszerűen, valamint - a bíróság által lefolytatott bizonyítással igazoltan - valóságnak megfelelően tájékoztatott az időközben történetekről. Olyan történésekről adott számot, amit nem egyszerűen észlelt, hanem - mint polgármester - hivatalból tapasztalt. A magánvádló által kifogásolt tényállítások csupán valamely magatartás, gazdasági folyamat, ügyintézés leírásai, mindemellett semmiképp nem gyalázkodók és egyikük sem vonatkozik személyes képességre, tulajdonságra.

A tényyszerű és valósághű válasz becsületcsorbításra nem alkalmas. Ez pedig azt jelenti, hogy a felrótt cselekmény azért nem bűncselekmény, mert nem tényállásszerű és nem pedig azért, mert - a vélemény szabadságra, vagy a közszereplőtől elvárt tűrőképességre vonatkozó alkotmánybírósági álláspontok folytán - nem jogellenes. A jogellenesség hiányának az egyébként becsület csorbítására objektíve alkalmas - gyalázkodástól mentes - tényállítás esetében van jelentősége.

Az iratok alapján észlelte a Kúria, hogy

- 2011. március 29-én tartott tárgyaláson a magánvádló az elsőfokú ítélet kihirdetése után, annak szóbeli indokolása közben, tehát a jogorvoslati nyilatkozata megtétele előtt eltávozott a tárgyalóteremből; az eljáró bíró ezt a jegyzőkönyvben rögzítette azzal, hogy a magánvádló magatartását fellebbezésnek tekinti és az iratokat a másodfokú bíróságnak felterjeszti (5.B.867/2010/18. tjk. 15. oldal);
- 2011. április 27-én az elsőfokú bíróság az írásba foglalt elsőfokú ítéletet szabályszerűen kézbesítette a magánvádlónak; a kézbesített ítélet jogorvoslati jogra kioktatást, vagy jogerősítő záradékot nem tartalmazott;
- 2011. július 6-án a magánvádló jogi képviselőt hatalmazott meg, aki 2011. július 7-én benyújtotta a fellebbezést;
- 2011. július 8-án pedig a másodfokú bíróság nyilvános ülést tartott és meghozta határozatát.

Tévedett az első fokon eljáró bíróság, amikor fellebbezésnek tekintette a magánvádlónak az ítélet indokolása közbeni

eltávozását, majd pedig ehhez képest nem jogorvoslati jogra kioktatással kézbesítette számára az ítéletet.

Kétségtelen, hogy az ítélezési gyakorlat a terhelt javára bejelentett fellebbezésnek tekinti a terhelt által a kihirdetéskor tett kétséges tartalmú, vagy önmaga terhére szóló, feldúlt állapotára, elkeseredésére utaló jogorvoslati nyilatkozatot [BJD 1684., B.törv.II.2054/1959.].

Ugyanakkor terhelt esetében sem feltétlenül esik ezzel egyező megítélés alá az ítélet kihirdetése közben - jogorvoslati nyilatkozat előtt - történő eltávozás, figyelemmel arra, hogy a kihirdetésen való jelenlét a Be. 322. § (2) bekezdése értelmében nem kötelező.

Magánvádló esetében pedig nyilvánvalóan alapvető jelentősége van annak, hogy fellebbezése nem csupán fellebbvitelt eredményez, hanem - a súlyosítási tilalom ellenében - meghatározza a másodfokú bíróság döntési jogkörét.

Természetesen elvárható a vádlótól, hogy jogorvoslati nyilatkozata kifejezett legyen, annak tartalma bíróság által nem vélelmezhető [vö.: BH 1997/170.]. Utóbbi szöges ellentétben állna a Be. 1. §-ával, terhelt esetében viszont a favor defensionis (védelemnek kedvezés) elve is alapot ad az említett ítélezési gyakorlatnak.

Mindez összhangban áll azzal, hogy a Be. a magánvádló mulasztását, távolmaradását nem eljárást előre vivő, hanem kifejezetten eljárást megszüntető szándéknak vélelmezi [Be. 507. §, 511. § (1) bek.].

Következésképpen semmi alapja nem volt annak, hogy a magánvádló eltávozását a bíróság eleve - értelemszerűen a terhelt terhére szóló [Be. 512. § (1) bek.] - fellebbezésnek tekintette.

Miután pedig utána a jogorvoslati nyilatkozatra kioktatás nélkül kézbesítette a magánvádlónak az elsőfokú ítéletet, a magánvádló számára határidő nélkül biztosította a fellebbezés lehetőségét.

Ehhez képest valójában a 2011. július 7-én a másodfokú bírósághoz érkezett, és a magánvádló jogi képviselője által küldött fellebbezés képezte a másodfokú eljárás alapját.

Mindez azt is jelenti, hogy utóbbi - ekként joghatályos fellebbezés - hiányában a másodfokú bíróság sem járhatott volna el [vö.: Be. 13. § (2) bek. a) pont, 341. § (2) bek., 512. § (2) bek., 348. § (1) bek.]. Megjegyzi a Kúria, hogy a fellebbezés meglétén túlmenő, annak elintézésével kapcsolatos eljárási cselekmények felülvizsgálat tárgyát nem képezik.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta, a bűnügyi költség viseléséről pedig a Be. 429. § (1) bekezdés zárófordulata alapján rendelkezett.

A magánvádló a felülvizsgálati indítványa benyújtásakor nem rótt le eljárási illetéket. A Kúria a nyilvános ülésre szóló értesítésében erre felhívta, a magánvádló a 2012. február 5-én kelt beadványában közölte, hogy fizetési nehézsége van. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény

- 1. §-a, 3. § (4), 37. § (1), illetve 52. § (1) bekezdése alapján a kizárólag magánvád alapján folyó eljárásban a felülvizsgálati indítvány illetéke - az indítvány benyújtásakor - 7.000 Ft;
- 57. § (2) bekezdése alapján a magánvádló felülvizsgálati indítványa nem illetékmentes;
- 38. § (1) bekezdése alapján az illetéket az eljárást kezdeményező az eljárás megindításakor köteles, a 74. § (1) bekezdése alapján illetékbélyeggel az eljárást kezdeményező iraton megfizetni;
- 73/A. § (1) bekezdése alapján, ha az ügyfél a kérelmet az illeték megfizetése nélkül nyújtja be, az eljáró hatóság az eljárás megindításakor figyelmezteti az illeték - felhívás kézhezvételétől számított 8 napon belüli - megfizetésére;
- 73/A. § (3) bekezdése szerint, ha az ügyfél a 8 napon belüli illetékfizetési kötelezettségének nem tesz eleget és az eljáró hatóság az eljárást nem szüntette meg, az illetékhiányról leletet kell készíteni; a lelet alapján az illetéket az illetékes adóhatóság írja elő.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2012. február 14.

Dr. Akác Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k. előadó bírósági tanácsos, Dr. Demeter Ferencné s.k. bírósági tanácsos

A kiadmány hitelével:

N-né TH

bíróági tisztviselő